

M. 16255 : 1-2.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

Blekinge
Listers hrd.
Mojellby sn.
uppt. år 1961

uppt. o. bev. av
vagnmakare Iven Bengtsson,
Livtorps, Töbresborg
född år 1900 i Mojellby

Vagnmakare och vagnmakeri. s. 1-2. LMF 110.

15/10-61

Sve Foy den 13 okt. 1961.

Med undanring av bänk bet vill jag förtärligt säga om din
 frögn. Jag heter Toru Bergström född år 1950 i Myrby
 socken, Blekinge län. I byn Sve Foy har jag haft en
 verksamhet som organist. Jag är född i ett jordbruk
 men liksom både min förälder.

Jag läste ut hos någon vänster vänstare i mitt
 föräldrarum med att rep. organ & organist till
 utrens länsmän. På 1956 i samband med mitt gifte-
 med uppförde jag en ny kyrka, där utförde jag min
 frögn av rep. & organistverksamhet både rep. och rep.
 vidare, organ och kyrka. I byn på 40 hektar bygd be-
 organistverksamhet och det blev enklare lösnade. Huru genom
 föräldrarum och organ och kyrka blev min vänster
 vänster lösnade och jag bygd och med annat arbete.
 Det var om om organistverksamhet så jag förstår att det denna
 synsatsning frukt annat arbete. Jag hade hela verksam-
 heten kända om det var som bygd, min bilorganistverksam-
 ade arbete organist. Någon organistverksamhet var jag
 aldrig med i. Jag hade heller aldrig någon tillgång till
 min verksamhet, den var ej heller i stället. Den fanns
 ett par kyrkor bygd, en stavn och ett bredrigg, allt eget
 förälder. Så hade jag glatt kyrka och en liten prästverksamhet.
 Det var en vänster vänstare som jag blev arbetade med.
 om det behövdes. I regel beställde bönorna organist
 hos mig och var bestyg med den den. Vid förälder om
 ett kyrka, bygg jag frukt det var med stavn. Länets utrens
 var i minnen och ⁱⁿ utrensades, samt förälder. Den skulle
 någon sitta om och detta var minnas arbete.

VAGNMAKARE OCH VAGNMAKERI

(Frågelista avsedd att besvaras av yrkesmän)

Angiv på uppteckningsblankettens baksida Edert (och om det gäller olika personer den skildrade hantverkarens) födelseår, födelsesocken samt den ort där Ni (resp. han) haft sin huvudsakliga verksamhet. Uppgiv även Edra (resp. hans) föräldrars yrke, härkomst och levnadsförhållanden.

När och var kom Ni i lära? Varför kom Ni att börja hos just denne mästare? Varför ville Ni bli vagnmakare? Hur skedde anställningen? Hur mycket fick Ni betala i läropeng? Hur lång var lärotiden och hur var betalningen för de olika åren? Lärde Ni på kontrakt? Vilka fordringar funnos för att bli gesäll? Hur tillgick härvid? Skillnaden mellan ställningen som lärling och gesäll?

Var och under vilka villkor har Ni arbetat som gesäll? I någon stad eller i utlandet? Skillnader i utbildningen i stad och på landsbygd eller på olika orter? Vilken nytta har Ni haft av den utbildning Ni fått utanför hemorten? Har Ni i Eder fortsatta verksamhet tillämpat nyheter i vagnmodeller, tillverkningsmetod etc, som Ni under gesälltiden inhämtat på annat håll.

När och var satte Ni upp egen vagnmakerirörelse? Hur skedde detta? Vad var anledningen till valet av verksamhetsort? Var vagnmakeriet kombinerat med någon annan förvärvskälla? Var vagnmakeriet huvudnäring eller bisyssla? Fanns andra vagnmakare i bygden? Hur långt sträckte sig Eder egen kundkrets? Hur fick Ni kunder? Bestod kundkretsen av mer än bygdens bönder?

Var Ni med i någon vagnmakeriförening? Vilka fördelar medförde detta?

Vilken personal hade Ni under olika tider av Eder verksamhet? Läropojkar och gesäller? Varifrån kom dessa (hantverkarhem, bondehem, torparhem etc?) Deras arbetstid, behandling, avlönings- och bostadsförhållanden?

Den bordsdes bilien ut till ekumen, efter viddel omgärskare 10
1/2 eller 14 i samt om efter byens störelse. Så sigades ekumen
ut, och drog i smält, som sattes i en ställning och vi
begrades ekumen i den reds ändra, dess skulle nu
lörens sätta i. Den löb till tri ekum. I lörens hade förest
börst hie, och vi sattes de på en efter en till hals ringe
hals hals. Så byrades bytet på gles byrde tide på sidan
och samt om. Så hade en ställning som byrde hängde i
sine byrde och vi föides det samt sine delena. Den hie or
hå sattes mellan tri löre, den skulle omreda redan tri löre
mån hals löre på ringe. Fickit köpte i skogen och bestod
or ek, bok och byrde. Någon liten byrde halsdel kunde före
komme med borden som hade egen ekog. Så arbetade hals
på beställning. Så gjorde arbetargarna, halsen, och sine äk-
organe. Så gjordes halsen or hie, gjordes halsen, dess till
yter bordsdel och underredan till organe. Någon sin ekide
specialisering om ej orulig halsen organ om halsen, utan
dets om omings olika orker som halsen halsen, någon halsen
förekom inte heller and på or. Fickene orreda allt
efter bordsdel och utfrände. Fickene sinne halsen om nog
den halsen de inkomst organer. Den liten iboage på om en
orke or utfr, om omne om inaktive byrde. Någon
fjums skingrel orke på allid på omitt orke, utan litde
omne på halsen bordsdel som också halsen i halsen,
i orke. Så halsen inte till omne halsen om halsen
infrides, eller halsen de tidigare orit halsen. I orke
omide och halsen halsen halsen halsen reds halsen or organe.
Halsen om orit omne utfr, arbetargarna bordsdel, arbetst
om omne omne på det omne. I orke byggd omne i halsen omne
vi stäl på halsen organer omne borden or halsen.
Efter de 1950 bordsdel halsen omne och omne orit halsen
och i orke orke omne omne omne omne halsen på
organe omne omne i orke. Högskoleinspektör: Sven B. B. B.
Halsen halsen.

Beskriv verkstaden, dess utseende och inredning. De olika verktygen och deras benämningar? Förbättringar av utrustningen under den tid Ni minnes. Vilka och när?

Samarbete mellan Eder och någon närboende smed? Vari bestod detta? Beställde bönderna sina vagnar hos Eder eller hos smeden?

Beskriv olika arbetsprocedurer.

Hur och varifrån skaffade Ni timmer? Särskilda träslag för olika tillverkningar? Hur betalades timret? Byteshandel?

Vilka olika slag av fordon tillverkade Ni? Fanns hantverkare som specialiserade sig på vissa tillverkningar eller särskilda åkdonstyper? Vilka? Hur var konkurrensen mellan olika vagnmakare? Konkurrans från stadsvagnmakare, göingar, smålänningar eller andra?

Gjorde Ni vagnar eller andra fordon på lager eller sålde på marknader? Såldes vagnarna genom någon mellanhand t.ex. byhandlaren eller kringresande försäljare. Vad var priserna på vissa vagnstyper under olika tider? Vilken tid var ekonomiskt mest gynnsam under Eder verksamhet som vagnmakare? Hur lång tid åtgick för att tillverka en vagn hantverksmässigt? Satte Ni Edert namn, bomärke eller firmastämpel på Edra tillverkningar?

När infördes olika nyheter i vagnstillverkningen? Vet Ni när järn-omslagna hjul infördes och hur de tidigare hjulen voro behandlade? Vem tjärade eller målade vagnarna? Såldes Ni mest enspännar- eller tvåspännarvagnar?

Berätta om de vagnstyper som voro i bruk i bygden och när nya typer infördes. Olikheter mellan bönder och herrskap. När kommo t.ex. charabanger, viktoriavagnar och landåer i bruk hos bönderna. Hos vilka bönder kom de tidigast i bruk. Hur länge hade de förut funnits hos herrskapen i bygden. När började de ersättas av bilar. När var de praktiskt taget helt ur bruk?

....

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet